

Jon Fosse Sny Olavovy

Vyprávění

Z norštiny přeložil
Ondřej Vimr

Pistorius & Olšanská
Příbram 2015

Tato publikace byla redakčně a vydavatelsky připravena v rámci semináře Nakladatelská praxe na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze a její příprava byla podpořena z prostředků stipendijního fondu FF UK.

Kniha byla vydána s laskavou finanční pomocí nadace NORLA.

This translation has been published with the financial support of the NORLA foundation.

Z norštiny přeložil Ondřej Vimr.

Originally published under the title OLAVS DRAUMAR
Copyright © 2012 by Jon Fosse and Det Norske Samlaget, published
by permission of Rowohlt Verlag GmbH, Reinbek bei Hamburg
Translation © Ondřej Vimr, 2015

ISBN 978-80-87855-33-1

TEĎ UŽ JEN OBEJDE ÚBOČÍ, A JEN CO OBEJDE ÚBOČÍ, uvidí fjord, pomyslí si Olav, protože teď se jmenuje Olav, ne Asle, a Alida se teď nejmenuje Alida, ale Åsta, teď se jmenují Åsta a Olav Vikovi, pomyslí si Olav a pomyslí si, že dnes musí jít do Bjørgvinu zařídit, co potřebuje, a vtom už obejde úbočí a uvidí, že fjord září, teprve teď to vidí, že dnes fjord září, někdy totiž fjord skutečně září, a když takhle září, tak se v něm zrcadlí hory a v místech, kde se hory nezrcadlí, tam je fjord podivuhodně modrý, a modrá záře fjordu jde neznametelně vstříc nebeskému bělmu a blankytu, pomyslel si Olav a vtom na cestě před sebou uvidí jakéhosi muže, docela daleko před sebou, kdo to může být, nepřipomíná mu někoho, že by ho už byl někde viděl, jak jde celý shrbený, to je mu povědomé, ale že už ho někde viděl, tím si tedy jistý není, a proč tu před ním vůbec má jít nějaký člověk, tady po cestě v Barmenu, v zálivu, který se klene jako náruč, vždyť tu nikdy nikoho neviděl, a teď tu před ním najednou jde po cestě tenhle muž, a není velký, spíš docela malý, celý v černém, jde zvolna, trochu v předklonu, pomalu, jakoby krok za krokem, celý shrbený, zřejmě je zamyšlený a jde, na

hlavě má šedou čapku, a proč jde tak pomalu, protože pomalu zkrátka jde, vždyť Olav ho čím dál víc dohání, i když jde sám dost pomalu, a on nechce jít pomalu, chce jít co nejrychleji, aby se už zase mohl vrátit domů, za Āstou a za malým Sigvaldem, ale může toho člověka jen tak předejít, proč by nemohl, dokonce musí, pomyslí si Olav, a i když jde úplně nejpomaleji, přesto může čím dál víc dohání, a proč sem ten člověk vůbec přišel, sem přece nikdy nikdo nechodí, za celou dobu, co tu žijí, sem nikdy nikdo nepřišel, tak proč se tu teď na cestě před ním octl tenhle muž, tak trochu jako špunt, protože kdyby šel Olav pořád stejně rychle jako teď, tak už by toho muže dávno dohnal, a dohnal by ho ještě dřív, kdyby šel, jak nejrychleji dokáže, to by mu byl hned v patách a musel by ho předejít, a předejít ho, to se mu vůbec nechce, protože to by ho pak ten člověk uviděl a možná by na něho dokonce promluvil a možná by ho poznal, protože možná toho muže zná, nebo se s ním někdy setkal, to není vyloučené, anebo ho alespoň ten muž zná, i když on jeho třeba ne, klidně by ho ten člověk mohl znát, no samozřejmě, a proto sem taky možná přišel, možná sem přišel za ním, i tak by to mohlo být, že hledá právě jeho, že je na cestě z jednoho místa, kde ho hledal, na další místo, kde ho taky hodlá hledat, tak nějak mu to připadá, pomyslí si Olav najednou, že tak nějak by to mohlo být, že ten muž hledá právě jeho, ale proč, proč ho hledá, co by za tím mohlo být, a proč jde tak pomalu, pomyslí si Olav a ještě víc zpomalí a dívá se na fjord a vidí, jak fjord září a modrá se, a když už se jednoho dne fjord konečně rozzáří, tak proč tady před

ním zrovna musí jít nějaký muž v černém, malý a celý shrbený, s šedou čapkou, a co mu ten muž chce, nic dobrého to určitě nebude, ne, to bude celé jinak, protože ten muž mu nic nechce, proč by ho sem chodil hledat, jak ho to vůbec napadlo, co ho to napadá, pomyslí si Olav, a ještě aby se ten muž teď k němu obrátil, protože to rozhodně nechce, aby si ho všiml, jenže jde tak pomalu, že on také musí jít pomalu, a vtom se muž zastaví a Olav se také zastaví, a přece tu nemůže zůstat stát, vždyť je na cestě do Bjørgvinu, chce jít co nejrychleji rovnou do Bjørgvinu, zařídít, co potřebuje, a vrátit se domů, takže tu nemůže postávat a dívat se na muže pár kroků před sebou, neměl by tu takhle stát, měl by utíkat, asi by se měl rozeběhnout a proletět kolem muže, a kdyby na něj muž volal, nevšiml by si ho a běžel by dál, co by mu síly stačily, kolem muže dál a dál, protože takhle se zdržovat nemůže, zastavovat se a jít pomalu, on, který nikdy takhle pomalu nechodí, vůbec se nezastavuje a jde pořád dál, pokud rovnou neběží, protože to se taky stává, že zkrátka utíká, i když tedy ne moc často, ale takhle už to nejde, pomyslí si Olav a přidá do kroku a rázuje, jak má ve zvyku, pořád dál, blíží se a blíží k muži, a když dojde až k němu, už je vedle něho, po jeho boku, tak na něj muž pohlédne a on vidí, že je to nějaký stařec, a Stařec se zastaví

No je to ten chlap, řekne Stařec

a těžce dýchá

No to je ten chlap, řekne

a Olav jde dál jakoby nic, i když mu ten stařec někoho připomíná, jenže kde jen ho mohl vidět, viděl ho

v Dylgje, v Bjørgvinu, tady v Barmenu ho tedy rozhodně nikdy neviděl, tím si je jistý, protože tady se nikdy nikdo neukáže, do dnešního dne tu nikdy nikoho neviděl

No je to on, řekne Stařec
a Olav jde dál a neohlíží se, protože to vypadá, jako by ho Stařec znal

Copak si mě nepamatuješ, řekne Stařec

No tak, Asle, řekne

Musím s tebou mluvit, řekne

Musím se tě na něco zeptat, řekne

Víš ty, že vlastně jsem tu hlavně kvůli tobě, řekne

Ty mě přece znáš, řekne

Počkej, Asle, řekne

Stůj, Asle, řekne

Pamatuješ si mě, ne, řekne

Nepamatuješ si, kdy jsme se viděli naposledy, řekne

Pamatuješ si mě, ne, řekne

Ale to víš, že si mě pamatuješ, řekne

Tak zastav a trochu si promluvíme, vždyť jsem tu kvůli tobě, řekne

Přišel jsem se na tebe podívat, na vás podívat, abych byl přesnější, řekne

Slyšel jsem, že tu někde bydlíte, jen jsem nemohl najít váš dům, řekne

Asle, Asle, tak stůj, řekne

a Olav se mocí mermo snaží přijít na to, kdo ten Stařec jen může být a proč mu říká Asle a jak to, že si přišel s Aslem promluvit, a Olav jde, co mu síly stačí, myslí na to, že teď musí co nejrychleji pryč od Starce, protože co mu tak může chtít, ale utíkat, ne, to se mu ne-

chce, jenom půjde, jak nejrychleji dokáže, protože Stařec jde přece tak pomalu, krok za krokem, co noha nohu mine, a navíc řekl, že se na něho přišel podívat, že se na ně přišel podívat, pomyslí si Olav, a když to říká, tak to bude asi pravda, anebo to říká proto, aby ho vystrašil, říká to, aby ho dostal, jenže jak může znát jeho jméno, pomyslí si, ale Stařec je přece tak malý a celý shrbený, a kdyby se měli dostat do křížku, vždycky by ho přemohl, pomyslí si Olav

To je hrůza, jak má ten chlap naspěch, řekne Stařec
Počkej, řekne

a divže na Olava nekřičí a hlas má slabý, a když zvýší hlas, tak jako by pištěl, a Olav jde zkrátka dál a pomyslí si, že co kdyby mu odpověděl, ale ne, neodpoví mu, pomyslí si

No kdo by to byl řekl, řekne Stařec

a otáčet se nebude, pomyslí si Olav, teď už se přece dostal hezký kus před Starce a teď jde, jak má ve zvyku, pořád dál, rázuje pořád dál, nezastavuje se, pomyslí si a vtom otočí hlavu, jen úplně krátce a jenom úplně malinko

To je hrůza, jak ty máš naspěch, řekne Stařec

Počkej, počkej, řekne

Copak si mě nepamatuješ, řekne

Nevzpomínáš si, řekne

No ovšem, jak bys mohl, řekne

Ale to víš, že si mě pamatuješ, řekne

Tak stůj, řekne

Stůj, Asle, řekne

a řekne to nahlas a zase přitom hrozně piští a chraptí a Olav se zastaví a otočí se ke Starci

Nechte mě být, řekne Olav
Ale ale, řekne Stařec
To mě nepoznáváš, řekne Stařec
Ne, řekne Olav

Ale ale, to jsi mi pěkný ptáček, řekne Stařec

a vtom Olav ucítil, jak v něm hrklo, a vytrhl se Starci a odvrátil se od něho, a tak, pomyslel si Olav, tak to byla chyba, pomyslí si, tak to je pokaždé, proč Starci musel říkat, aby se o něj nestaral, proč musí pokaždé říct něco takového, co to s ním je, proč nemůže říct něco správného, něco slušného, proč je takový, pomyslí si Olav a vtom se najednou cítí nějak jinak, snad i vidí jinak, nebo snad slyší jinak, nebo co se to děje a ten Stařec, kdo je to zač, pomyslí si Olav a otočí se, a kde ten Stařec je, vždyť tu teď byl, mluvil s ním, před chvílíčkou ho tu viděl, nebo ne snad, ale ano, samozřejmě, že ho tu viděl, jenže kam se tedy poděl, nemohl se jen tak vypařit, pomyslí si Olav a jde dál, už se nezastavuje, protože teď musí jít do Bjørgvinu zařídit, co potřebuje, a pak se zase vrátí domů za Åstou a za malým Sigvaldem, a až se zase vrátí domů, tak si oba na prst navléknou prsten, i když nejsou manželé, tak ať to alespoň vypadá, že manželé jsou, vždyť má ještě peníze, které dostal za housle a za které teď koupí prsteny, dal si je na ně stranou, a teď, teď, tohohle krásného dne, dne, kdy fjord modře září, teď půjde do Bjørgvinu a koupí tam prsteny a pak se vrátí domů za Åstou a za malým Sigvaldem a pak už je nikdy neopustí, pomyslí si Olav a nemyslí na nic jiného než na Åstu, na prsten, který jí navlékne na prst, a jde dál, Åsta, prsten, na to myslí, a na nic jiného, a dojde do Bjørgvinu a jde

dál ulicí, ulicí, ve které nikdy nebyl, a vtom přímo před sebou uvidí, že ulice končí dveřmi, pár metrů před ním jsou dveře a on k nim dojde, a že jsou hnědé a těžké, dveře otevře a vejde do tmavé chodby, kde jsou vyrovnaná mohutná hnědá polena, a slyší hlasy a na konci chodby vidí světlo a slyší hlasy, spoustu hlasů, které mluví jeden přes druhého a splývají v jediný ohromující ryk, a jde dál chodbou a vejde do světla a vidí tváře zpola zalité světlem a zpola zakryté kouřem a vidí oči a zuby a klobouky a čapky a všechno sedí za stoly, klobouky a čapky, namačkané vedle sebe, a vtom se mezi stěnami rozezná smích a několik dalších lidí stojí u šenku a jeden z nich se otočí a pohlédne přímo na něho a Olav proklouzne kolem dvou stolů, jenže teď už před ním všichni stojí, jeden za druhým, a on se zastaví a nemůže dál a za ním jich teď už také několik je, takže tam musí zůstat stát, a jestli se chce dostat k šenku a koupit si žejdlík piva, musí se obrnit trpělivostí, pomyslí si, ale však to zvládne, pomyslí si, není to tu nijak nepříjemné, je tu světlo a smích, pomyslí si Olav a dál tam stojí a nikdo si ho nevšímá, každý si hledí svého, s někým se vybavuje, a k tomu všechen ryk hlasů a jeden hlas se nedá odlišit od druhého a jedna tvář od druhé a všechny hlasy splývají v jeden jediný ryčný hlas a všechny tváře splývají v jednu jedinou tvář a vtom se k němu někdo otočí a na hlavě má posazenou šedou čapku a v ruce drží žejdlík, a vždyť je to on, kdo před ním dneska šel v Barmenu, a teď je tu zas, Stařec, a jde k Olavovi a dívá se mu přímo do tváře

No koho to nevidím, řekne Stařec

Jsem tady dřív než ty, co, řekne
Znám to tu líp než ty, řekne
Šel jsem kratší cestou, řekne
Che, řekne
Ty ses nějak hnal, řekne
Ale já tu byl rychleji, řekne
A dobře, dobře jsem věděl, kde tě najdu, to si ne-
mysli, řekne
Samozřejmě jsem věděl, že půjdeš do Šenkovny, ne-
mysli si, řekne
Mě neošálíš, řekne
Starého člověka tak snadno neošálíš, řekne
Takové, jako jsi ty, já znám, řekne
a Stařec pozvedne žejdlík ke rtům a napije se a pak
si otře ústa
Tak už to je, řekne
a Olav si všimne, že se před ním uvolnilo trochu
místa, tak postoupí dál a ucítí, jak mu něco bodá do zad
Tak a teď si dej pivo, řekne Stařec
a Olav si pomyslí, že nebude odpovídat, neřekne
ani slovo
Jen si ho dej, řekne Stařec
Člověk občas jedno potřebuje, řekne
a před Olavem se otočí jiný muž a těsně u prsou si
nese žejdlík piva a Olavovi mírně ustoupí a zastaví se,
a když Olav postupuje kolem něho dál k šenku,
zvedne žejdlík ke rtům
Ještě si promluvíme, řekne Stařec
a mluví za Olavem
Budu na tebe čekat, řekne
Dojdi si pro pivo a promluvíme si, řekne

Budu tady v Šenkovně, řekne

a Olav hledí přímo před sebe a teď už mezi ním a šenkem stojí jen jediný člověk, jenže kolem šenku sedí na stoličkách jeden člověk vedle druhého a ten, co stojí před Olavem, se snaží vmáčknout mezi dva z těch, kteří tam sedí, a vtom někdo z nich chytne toho, co se snaží dostat k šenku, za rameno a odstrčí ho pryč a ten, co chce jít k šenku, chytne za rameno toho, který tam sedí, a tak se tam navzájem drží a něco si říkají, ale Olav neslyší, co si říkají, a pak se pustí a ten, který tam sedí, se posune trochu na stranu a ten, co se chce dostat k šenku, postoupí dál a teď je na radě Olav, pomyslí si, tady to jde rychle, pomyslí si, co nevidět už také dostane svoje pivo, a vtom se muž u šenku obrátí, a jak se obrátí, málem žejdlíkem narazí Olavovi do prsou, a tak žejdlík natočí, aby se Olavovi vyhnul, a pak se vydá za svou rukou a Olav přistoupí k šenku a stojí tam a dívá se na jednoho z těch, co čepují pivo, a Olav na něj mávne rukou a šenkýř zvedne jeden žejdlík a postaví ho před Olava a Olav vytáhne papírový peníz a podá ho šenkýři a zpátky dostane mince a uchopí žejdlík a s žejdlíkem v ruce se otočí a za ním už v radě stojí tři čtyři lidé a Olav ustoupí trochu stranou a pozvedne žejdlík ke rtům

Na zdraví, řekne někdo

a Olav zvedne oči a uvidí Starce, jak mu svým žejdlíkem břinkne do jeho žejdlíku

Ty toho moc nenamluvíš, řekne Stařec

Však ty se trochu napiješ a jazyk se ti rozváže, řekne

Já si počkám, řekne

A který ty vlastně jsi, řekne někdo další

a Olav se podívá stranou a zvedne oči k protáhlému obličejí pod vlasy téměř bílými, přestože ten, co tam stojí, nejspíš nebude starší než Olav

Já, řekne Olav

Ty, řekne ten druhý

Kdo jsem, řekne Olav

Teď jsi přišel, řekne ten druhý

a Olav se na něho zahledí

No ano, jsem tu v Bjørgvinu ale jenom na skok, řekne Olav

No já taky, řekne ten druhý

Už jsi tu někdy byl, řekne Olav

Ne, ne, to je poprvé, řekne ten druhý

Jsem ze severu, řekne

Přijel jsem včera a Bjørgvin, musím říct, no větší a krásnější město určitě není, řekne

Přijel jsi lodí, řekne Olav

Ano, jektou Elisou, plně naloženou, řekne

Plně naloženou nejlepšími a nejsuššími rybami, řekne

A taky jsme za ně dostali dobře zapláceno, řekne

Proti tomu kupci nemůžu říct křivého slova, řekne

A teď se několik dní zdržíte v Bjørgvinu, řekne Olav

A pak pojedeme zase domů, řekne druhý

a zasune ruku do kapsy a vyndá z ní náramek z nejzlatějšího zlata vykládaný nejmodřejšími modrými perlami, nejkrásnější věc, jakou kdy Olav spatřil

A tohle ode mě dostane, řekne

a přidrží náramek před Olavem

Moje snoubenka, která na mě čeká doma, řekne

To je krása, řekne Olav

a pomyslí si, že takový náramek, ten taky musí Åstě

koupit, pomyslí si

Jmenuje se Nilma, řekne druhý
jak by se takový náramek krásně vyjímal na Åstině
ruce, pomyslí si Olav

Jsme zasnoubení, Nilma a já, řekne

A za všechny peníze, které jsem vydělal, jsem jí teď
koupil tenhle náramek, řekne

a Olav si zřetelně, jako by to viděl na vlastní oči,
představí Åstinu ruku s náramkem, přesně takový musí
mít, vypravil se do Bjørgvinu pro prsteny, to ano, aby
to vypadalo, že jsou s Åstou manželé, a aby se k nim
lidé podle toho také chovali, to ano, jenže co je prsten
ve srovnání s takovým náramkem, no, co, přesně ta-
kový náramek musí přinést Åstě domů, přesně takový,
pomyšlí si Olav a ten druhý uloží náramek zase do
kapsy a podá mu ruku

Åsgaut, řekne

Já jsem Åsgaut, řekne

A já, já jsem Olav, řekne Olav

Jak slyším, tak ty taky nejsi z Bjørgvinu, co, řekne
Åsgaut

Ne, to ne, řekne Olav

Přišel jsem, no, z jednoho místa tady kousek na se-
veru, řekne

A odkud, řekne Åsgaut

Jmenuje se to tam Vik, řekne Olav

Takže ty jsi z Viku, řekne Åsgaut

Ano, řekne Olav

Kde se takový dostane koupit, řekne

Ten náramek, řekne Åsgaut

Ano, řekne Olav

Já ten svůj koupil v jednom krámku na Nábřeží,
měli tam všechno možné, to by člověk nevěřil, co
všechno tam mají, tolik krásy, to bych nikdy neřekl, že
je na celém širém světě, řekne Åsgaut

Taky bys chtěl koupit takový náramek, řekne

Ano, zrovna takový, řekne Olav

Ale je drahý, řekne Åsgaut

A moc krásný, řekne Olav

Krásný je, řekne Åsgaut

a Olav si pomyslí, že teď honem dopije a půjde do
krámku na Nábřeží, protože takový náramek musí Åsta
mít, o tom není sporu, pomyslí si

Měli tam takových náramků víc, řekne

Ještě jeden, myslím, řekne Åsgaut

a Olav pozvedne žejdlík ke rtům a napije se a pak
dá žejdlík zase níž a vtom přímo před sebou uvidí tvář
Stařce, přimhouřená očka, úzká ústa

Tak ty jsi z Viku, to jsou mi věci, řekne Stařec

To já ti povím, odkud ty jsi, řekne

Ano, jsem z Viku, řekne Olav

Když nechceš, Asle, říct, odkud jsi, tak to řeknu já,
řekne Stařec

Já nejsem Asle, řekne Olav

Ty nejsi Asle, řekne Stařec

Ne, řekne Olav

Já to vím, vím, jak se jmenuje a odkud je, protože
mi to řekl, řekne Åsgaut

Vím, že se jmenuje Olav, řekne

Tak on se jmenuje Olav, řekne Stařec

Ano, on to všechno ví, taky jsem mu to řekl, řekne
Olav

Řekni, odkud jsi, řekne Stařec
a Olav neodpoví
Jsi z Dylgji, řekne Stařec
Já jsem z ostrova Måsøy, řekne Åsgaut
Z Måsøy na severu země, řekne
No někdo musí být z Måsøy, ze severu země, ne-
můžou být všichni z Bjørgvinu, kdo by sem pak vozil
ryby, nejlepší sušené ryby, řekne
Tak je to, je z Dylgji, řekne Stařec
Jmenuje se Asle a je z Dylgji, řekne
a všichni tři zůstanou stát a nic neříkají
Tak na zdraví, řekne Åsgaut
a pozvedne žejdlík
a Stařec pozvedne svůj žejdlík k hrudi a zamžourá
na Olava
Na zdraví, řekne Olav
a přiloží svůj žejdlík k Åsgautovu, až to břinkne
Se mnou si nepřipiješ, řekne Stařec
Ne, ne, dělej, jak umíš, řekne
a všichni pozvednou žejdlíky ke rtům a napijí se
Jo Dylgja, řekne Stařec
Zavraždili tam nějakého muže, co, řekne potom
Vážně, řekne Olav
To jsem tedy nevěděl, řekne
Kdo to byl, řekne
Ale, jeden rybář to byl, co bydlel v takové boudě
u moře, řekne Stařec
A taky, řekne
Taky tam našli zavražděnou ženu, která měla dceru,
a tu dceru už potom nikdy nikdo neviděl, řekne
a pohlédne na Olava